

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการ (Operations Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ดังนี้

3.1 ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือรูปแบบใหม่ในการป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับโดยชุมชนมีส่วนร่วม ผลที่ตามมาจะทำให้ประชาชนมีความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตน เพื่อหลีกเลี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับส่งผลให้อัตราความชุกชุมของโรคพยาธิใบไม้ตับลดลง และการเจ็บป่วยของชาวบ้านที่มีสาเหตุมาจากโรคพยาธิใบไม้ตับลดลงในที่สุด

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ กิจกรรมแทรกแซงในโครงการ ประกอบด้วย

1. การอบรมเชิงปฏิบัติการแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัย
2. การอบรมเชิงปฏิบัติการแก่แกนนำสุขภาพ
3. คู่มือในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับของแกนนำสุขภาพ
4. คู่มือสำหรับการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
5. บทความทางหอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้าน
6. ป้ายประชาสัมพันธ์ในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ
7. การจัดตั้งชมรมแกนนำสุขภาพ สื่อบุคคล เฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ
8. เปิดคลินิกตรวจพยาธิใบไม้ตับที่สถานีอนามัยทุกวันอังคาร

3.2 กิจกรรมแทรกแซง ประกอบด้วย

1. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 4 คน ในเรื่องการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ สามารถตรวจออกจระเข้พยาธิใบไม้ตับได้
2. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแกนนำสุขภาพ จำนวน 48 คน และจัดตั้งชมรมแกนนำสุขภาพ
3. แจกคู่มือให้แกนนำสุขภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ

4. แขนงนำสุขภาพจัดรายการหอกระจายข่าว เรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับ เชิญชวนประชาชน ออกมาตรวจพยาธิและรับการรักษา

5. แขนงนำสุขภาพ แนะนำประชาชนในละแวกบ้านที่รับผิดชอบ 1 คนต่อ 20 หลังคาเรือน ในเรื่องการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ เฝ้าระวังพฤติกรรม การบริโภคปลาดิบและการถ่ายอุจจาระนอกส้วมของประชาชน

6. แขนงนำสุขภาพจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ติดตั้งไว้ในชุมชน

7. สถานีอนามัยเปิดคลินิกตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิใบไม้ตับและให้การรักษาในรายที่ตรวจพบ

3.2.1 รายละเอียดของกิจกรรมแทรกแซง

การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของสถานีอนามัยตำบลหมูม้น ซึ่งเนื้อหาวิชาประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับทางด้านต่าง ๆ และเน้นหนักในเรื่องการตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิใบไม้ตับ การใช้กล้องจุลทรรศน์ การใช้ยาบำบัดพยาธิใบไม้ตับ และแนวทางการป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ

การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่แกนนำสุขภาพ เป็นการฝึกอบรมเรื่องการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ การป้องกันและควบคุม ตลอดทั้งแนวทางในการป้องกันและควบคุมพยาธิใบไม้ตับในรูปแบบต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชน แนะนำการใช้คู่มือในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ และมอบภาระกิจหลังการอบรมแก่แกนนำสุขภาพ ตามหน้าที่ของแต่ละคนซึ่งแตกต่างกันไป

คู่มือสำหรับควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ ประกอบด้วย แบบทดสอบก่อน และหลังการใช้คู่มือความรู้เรื่องพยาธิใบไม้ตับ การป้องกันและการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อป้องกัน และควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การรับประทานอาหารที่สุกและสะอาด ปราศจากตัวอ่อนของพยาธิ การถ่ายอุจจาระลงในส้วมที่ถูกสุขลักษณะ การตรวจอุจจาระ เพื่อตรวจหาไข่พยาธิเพื่อการรักษาและการเฝ้าระวังพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลาดิบและการถ่ายอุจจาระนอกส้วม

การจัดรายการทางหอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้าน ดำเนินการโดยแกนนำ สุขภาพ เรื่องการเฝ้าระวังพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลาดิบและการถ่ายอุจจาระนอกส้วม โดยจัดรายการสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทุกวัน จันทร์ในเวลา 06.00- 06.30 น. และ 18.00 - 18.30 น.

การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ดำเนินการ โดยแกนนำสุขภาพ ทำป้ายขนาดที่พอเหมาะติดตั้งตามละแวกที่รับผิดชอบ และจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ติดตั้งไว้ในหมู่บ้าน ๆ ละ 1 ป้าย

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้ปฏิบัติงานในสถานอนามัยที่รับผิดชอบพื้นที่ทดลอง ได้รับการอบรมจนสามารถตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิใบไม้ตับได้ และสามารถให้บริการตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิสำหรับประชาชนที่มาขอรับบริการได้ทุกวันอังคารในเวลาราชการที่สถานอนามัยในพื้นที่

การประเมินความชุกของพยาธิใบไม้ตับ เป็นกิจกรรมสุดท้ายเพื่อประเมินผลว่าการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การควบคุมพยาธิใบไม้ตับ โดยวิธีการต่าง ๆ ที่มีในคู่มือ การจัดรายการทางหอกระจายข่าว และการจัดตั้งแกนนำในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับประจำละแวก จะมีผลทำให้ความชุกของพยาธิใบไม้ตับ ลดลง

3.2.2 การบริหารกิจกรรมแทรกแซง

กิจกรรมแทรกแซง เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของสถานอนามัยตำบลหม่มม้นให้สามารถตรวจหาไข่พยาธิใบไม้ตับในอุจจาระ โดยการชักล่องจุลทรรศน์ การใช้ยาบำบัดตลอดจนคิดแนวทางป้องกันและการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ ซึ่งได้เตรียมการไว้ดังนี้ คือ ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบลเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ร่างหลักสูตรการฝึกอบรม และจัดทำคู่มือการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป หลังจากนั้นประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายและเจ้าหน้าที่ดับจังหวัด อำเภอ ให้อำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม

การดำเนินการ

ได้ดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล จำนวน 4 คน ใช้เวลาอบรม 5 วัน ชี้แจงให้เข้าใจถึงแนวทางการปฏิบัติงานในการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้สามารถตรวจหาไข่พยาธิและนำไข่พยาธิใบไม้ตับได้ ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่แกนนำสุขภาพ จำนวน 48 คน ใช้เวลา 1 วัน พร้อมทั้งแจกคู่มือในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ หลังจากดำเนินการฝึกอบรมแกนนำสุขภาพแล้วได้จัดตั้งกลุ่มแกนนำสุขภาพสำหรับควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ 1 ชมรม สมาชิกจำนวน 48 คน ให้แกนนำสุขภาพจัดทำรายการทางหอกระจายข่าวทุกวันจันทร์ ตั้งแต่เวลา 6.00 - 6.30 น. และเวลา 18.00 - 18.30 น. ประกาศให้ประชาชนนำอุจจาระมาตรวจหาไข่พยาธิที่สถานอนามัยทุกวันอังคารในเวลาราชการ นอกจากนี้ แกนนำสุขภาพยังจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับทั้งขนาดใหญ่ และขนาดเล็กติดไว้ในหมู่บ้านและละแวกบ้านของแกนนำสุขภาพ และคอยสอดส่องดูแล แนะนำให้ประชาชนได้จัดบ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อยให้รู้จักการใช้ส้วมซึม เผื่อระวังพฤติกรรมในการรับประทานอาหารของประชาชน หลังจากที่ได้ดำเนินการกิจกรรมแทรกแซงแล้ว 6 เดือน ได้มีการประเมินความชุกของโรคพยาธิใบไม้ตับ ในตำบลทดลองโดยการตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิใบไม้ตับ และบำบัดรักษา

การประเมินผลกิจกรรม

การประเมินผลกิจกรรมได้มีการทดสอบความรู้ของแกนนำสุขภาพก่อน และหลังการฝึกอบรม และสังเกตพฤติกรรมของประชาชน ประเมินพฤติกรรมกรรมการบริโภคปลาดิบและการถ่ายอุจจาระนอกส้วมของสมาชิกในครัวเรือน ตรวจสอบจำนวนประชาชนที่ได้รับการตรวจอุจจาระและที่ได้รับการบำบัดพยาธิใบไม้ตับ ตรวจสอบอุจจาระหาความชุกของพยาธิใบไม้ตับ หลังการดำเนินงานควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ แล้วสัมภาษณ์ผู้นำครอบครัวหรือตัวแทน เพื่อประเมินความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลาดิบ และการมีส่วนร่วมในกิจการการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ ในตำบลหมู่มัน จำนวน 154 คน และตำบลมะอี จำนวน 217 คน

ระยะเวลาดำเนินการ

ได้ดำเนินการเตรียมการไว้ตั้งแต่ 15 ธันวาคม – 31 ธันวาคม 2540 ระยะการดำเนินการตั้งแต่ 1 มกราคม 2541 – 1 กรกฎาคม 2541 ประเมินผลกิจกรรม 1 มกราคม 2541 – 1 กรกฎาคม 2541 และประเมินโครงการตั้งแต่ 1 มกราคม 2541 – 15 สิงหาคม 2541

ตัวชี้วัดความสำเร็จของงาน

รูปแบบใหม่ในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ ณ ตำบลหมู่มัน กิ่งอำเภอเชิงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด คือ แกนนำสุขภาพในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับได้ให้ความร่วมมือทุกคน ประชาชนได้รับการตรวจอุจจาระและบำบัดพยาธิใบไม้ตับอย่างน้อยร้อยละ 50 อัตราความชุกของพยาธิใบไม้ตับตำบลหมู่มันบ้านทดลองลดลงหลังการใส่กิจกรรมแทรกแซง ดังมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input Indicators)

1. กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยคณะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยทุกคนได้เข้ารับการอบรมตรวจ/บำบัดพยาธิใบไม้ตับ
2. แกนนำสุขภาพไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของเป้าหมายได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ
3. คู่มือควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ
4. บทความทางหอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้าน และป้ายประชาสัมพันธ์
5. วัสดุ/อุปกรณ์ในการดำเนินงานเพียงพอ ได้รับการสนับสนุนทันเวลา
6. เปิดคลินิกตรวจ/บำบัดพยาธิใบไม้ตับทุกวันอังคารในเวลาทำการ
7. งบประมาณ 10,000 บาท

กระบวนการ (Process Indicators)

ตำบลทดลองได้มีการดำเนินงาน ดังนี้

1. คัดเลือกแกนนำสุขภาพในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบ “สังคมมิติ” โดยจะพิจารณาคัดเลือกผู้ที่เป็นที่ยอมรับของชุมชน เป็นผู้ที่คนใน ชุมชนมักจะขอรับ

คำแนะนำเมื่อมีปัญหาในการดำเนินชีวิตในเรื่องต่าง ๆ และยินดีเข้าร่วมการดำเนินงาน โดยแบ่งเขตรับผิดชอบ 1 คน ต่อ 20 หลังคาเรือน

2. มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแกนนำสุขภาพในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับระยะเวลา 1 วัน
3. แจกคู่มือแก่แกนนำสุขภาพทุกคน
4. จัดตั้งกลุ่มแกนนำสุขภาพในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ 1 กลุ่ม เพื่าระวังพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในตำบลทดลอง
5. จัดทำรายการทางหอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้านโดยแกนนำสุขภาพในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับโดยจัดรายการทุกวันจันทร์ เวลา 06.00-06.30 น. และเวลา 18.00-18.30 น. และแนะนำให้ประชาชนนำอุจจาระมาตรวจที่สถานีอนามัยทุกวันอังคารในเวลาราชการ
6. จัดทำป้ายประชาสัมพันธุ์ โดยแกนนำสุขภาพทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ติดตั้งไว้ในหมู่บ้าน
7. มีการตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิใบไม้ตับในสถานีอนามัยในพื้นที่ทดลอง โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสำหรับบริการประชาชนใน วันอังคาร เวลาราชการ
8. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและแกนนำสุขภาพให้สุศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับทุกคนที่ ตรวจพบไข่พยาธิใบไม้ตับ

ผลงาน (Out put Indicators)

1. แกนนำสุขภาพในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับให้ความร่วมมือในการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 48 คน ซึ่งตรวจสอบจากทะเบียนผู้เข้ารับการอบรม และความสนใจในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
2. แกนนำสุขภาพได้รับแจกคู่มือควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับทุกคน
3. ประชาชนได้รับความรู้จากแกนนำสุขภาพและได้รับการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ
4. ประชาชน ได้รับฟังบทความทางหอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้าน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง อย่างน้อย ร้อยละ 80
5. ประชาชนได้อ่านป้ายประชาสัมพันธุ์อย่างน้อย ร้อยละ 80
6. ประชาชนได้รับการตรวจอุจจาระ/นำบัคพยาธิใบไม้ตับอย่างน้อย ร้อยละ 50

ผลลัพธ์ (Effect Indicators)

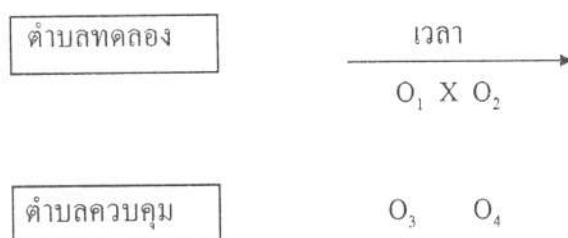
ประชาชนในหมู่บ้านทดลองมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด และการปฏิบัติการป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ สูงกว่าหมู่บ้านควบคุม และมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมพยาธิใบไม้ตับ

ผลกระทบ (Impact Indicators)

1. อัตราความชุกของพยาธิใบไม้ตับในหมู่บ้านทดลองลดลง
2. ผู้ป่วยด้วยโรคพยาธิใบไม้ตับมีจำนวนลดลงโดยดูจากสถิติผู้ตรวจพบพยาธิใบไม้ตับ

ลดลง

3.4 การออกแบบงานวิจัย (Research Design)

O_1 และ O_3 คือ การทดสอบก่อนการทดลอง

X คือ กิจกรรมแทรกแซง (Intervention)

O_2 และ O_4 คือ การทดสอบหลังทดลอง

O_1 เป็นตำบลที่ได้รับกิจกรรมแทรกแซง (X) ส่วน O_3 เป็น ตำบลควบคุมที่ไม่มีกิจกรรมแทรกแซง ซึ่งคาดว่าจะแตกต่างกันกับ O_2

3.5 ขั้นตอนการศึกษาหรือกลวิธีการดำเนินงาน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Operations Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษา 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมงาน

1.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการลำดับความสำคัญของปัญหา หากวิธีที่จะควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับให้ชุมชนมีส่วนร่วม

1.2 จัดทำโครงการเพื่อของบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ร้อยเอ็ดหารูปแบบใหม่ในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ

2. การดำเนินงาน

2.1 มีกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ผู้เข้าร่วมโครงการการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ

2.2 สนับสนุนคู่มือในการดำเนินงาน

2.3 ตรวจสอบภาวะและบำบัดรักษา

2.4 ให้ผู้ศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ

3. การวัดและการประเมินผลการดำเนินงาน

- วัดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร การเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ อัตราความชุกของโรคพยาธิใบไม้ตับ

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ชุด คือ

1. แบบบันทึกการประชุมกลุ่มของชาวบ้านในขั้นตอนหาปัญหา
2. แบบสัมภาษณ์ด้านความรู้ ทักษะ พฤติกรรมการบริโภคอาหารของประชาชนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย 8 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ มี 15 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 ทักษะต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ มี 10 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการบริโภค มี 16 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 5 การมีส่วนร่วมในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ มี 4 ข้อคำถาม

3. แบบบันทึกการดำเนินงานของแกนนำสุขภาพในการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ
4. แบบประเมินการเข้ารับบริการตรวจ/บำบัดพยาธิใบไม้ตับของประชาชน
5. แบบติดตามนิเทศงานของผู้วิจัย

3.7 การสุ่มตัวอย่าง

หลักเกณฑ์การคัดเลือกตำบลทดลอง และตำบลควบคุม ตำบลทดลองคือ ตำบลหมูม้น ตำบลเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตำบลควบคุม คือ ตำบลมะอี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสองตำบลมีสภาพทางภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน มีพื้นที่ติดต่อกัน มีแหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่เหมือนกัน อัตราความชุกพยาธิใบไม้ตับของตำบลหมูม้น ร้อยละ 40.5 ตำบลมะอี ร้อยละ 40.0 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด, 2540) จำนวนประชากรทั้งสองตำบลใกล้เคียงกัน คือ ตำบลหมูม้น มีจำนวนหลังคาเรือน 892 หลังคาเรือน จำนวนประชากร 3,868 คน ตำบลมะอี มีลักษณะหลังคาเรือน 1,087 หลังคาเรือน มีจำนวน 5,643 คน

การสุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างจากประชาชนตำบลทดลอง และตำบลควบคุม ผู้วิจัยใช้สัดส่วนร้อยละ 20 ของหลังคาเรือน แต่ละหลังคาเรือนจะสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวหรือผู้แทน (คู่สมรส บุตรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป หรือผู้อาศัย)

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสถิติวิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดต่อการป้องกัน และควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ โดยใช้ไคสแควร์ (Chi-square) และค่า t-test เปรียบเทียบค่าปกติคล่อง และค่าปกติควบคุม ก่อนและหลังดำเนินการได้กิจกรรมแทรกแซง เปรียบเทียบอัตราความชุกของพยาธิใบไม้ตับ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) นอกจากสถิติพรรณนา และสถิติวิเคราะห์แล้ว การศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มในการวิเคราะห์สภาพปัญหา และการสังเกตการณ์ที่ปฏิบัติการในการมีส่วนร่วมกับโครงการในการป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ